

Møte fredag den 30. april 2010 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 73):

1. Interpellasjon fra representanten Steinar Gullvåg til arbeidsministeren:

«Siden regjeringsskiftet i 2005 har Regjeringen iverksatt flere tiltak for å sikre lønns- og arbeidsforholdene til norske sjøfolk. Nettolønnsordningen har utvilsomt bidratt til å opprettholde norske arbeidsplasser i ferjefarten, offshore og i innenriksfarten. Gjennføringen av kravet om arbeids- og oppholdstillatelse for utenlandske sjøfolk i norsk innenriksfart, som trer i kraft 1. mai, vil ventelig også bidra til å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår i våre farvann. Likevel har vi sett at enkelte rederier flagger ut og erstatter norske mannskaper med underbetalte utenlandske sjøfolk.

Hva mer kan Regjeringen gjøre for å hindre sosial dumping i norsk innenriks sjøfart og på norsk kontinentalsokkel og sikre norske lønns- og arbeidsvilkår og norske arbeidsplasser i en av våre viktigste næringer?»

2. Interpellasjon fra representanten Ine M. Eriksen Sør-eide til forsvarsministeren:

«Det er bred politisk enighet om at verneplikten skal videreføres. Førstegangstjenesten forblir hovedinstrumentet for avtjening av verneplikt. I St.prp. nr. 48 for 2007–2008 står det: «Regjeringen vil videreføre arbeidet med å heve statusen for dem som gjennomfører førstegangstjeneste.» I avsnitt 8.5.2.1 nevnes tiltak for å nå dette målet. I Innst. S. nr. 318 for 2007–2008 fra forsvarskomiteen heter det: «Komiteen forutsetter at Regjeringen viderefører arbeidet med å gjøre førstegangstjenesten mer attraktiv for vernepliktige, gjennom økonomisk kompensasjon, fokus på en utviklende tjeneste og styrkede muligheter for karrierefremmende tiltak. Komiteen anser de statushevende tiltak som Regjeringen foreslår i proposisjonen som positive.»

Hvordan har statsråden fulgt opp forslagene til statushevende tiltak, og hvordan skal man videreføre dette arbeidet?»

3. Referat

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen vil framsette et representantforslag.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:01:21]: Representanten Ketil Solvik-Olsen vil framsette et forslag på vegne av stortingsrepresentantene Siri A. Meling, Oskar Jarle Grimstad, Henning Skumsvoll, Øyvind Halleraker, Elisabeth Røbekk Nørve og meg selv om å heve grensen for konsekvensbehandling av kraftverk i vernede vassdrag fra 1 til 3 MW.

Presidenten: Forslaget fra representanten Ketil Solvik-Olsen vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:56]

Interpellasjon fra representanten Steinar Gullvåg til arbeidsministeren:

«Siden regjeringsskiftet i 2005 har Regjeringen iverksatt flere tiltak for å sikre lønns- og arbeidsforholdene til norske sjøfolk. Nettolønnsordningen har utvilsomt bidratt til å opprettholde norske arbeidsplasser i ferjefarten, offshore og i innenriksfarten. Gjennføringen av kravet om arbeids- og oppholdstillatelse for utenlandske sjøfolk i norsk innenriksfart, som trer i kraft 1. mai, vil ventelig også bidra til å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår i våre farvann. Likevel har vi sett at enkelte rederier flagger ut og erstatter norske mannskaper med underbetalte utenlandske sjøfolk.

Hva mer kan Regjeringen gjøre for å hindre sosial dumping i norsk innenriks sjøfart og på norsk kontinentalsokkel og sikre norske lønns- og arbeidsvilkår og norske arbeidsplasser i en av våre viktigste næringer?»

Steinar Gullvåg (A) [10:03:01]: «I generasjoner har vi i Norge utdannet og skolert norske sjøfolk, utviklet kunnskap og teknologi og ekspertise om sjøen. En del av vår nasjonale kunnskapsformue er en maritim kompetanse i produkter og tjenester som nå etterspørres verden over. I Norge i dag skaper nærmere 100.000 mennesker i maritim næring verdier for over 100 milliarder kroner årlig.»

Disse innledende linjene er sitat fra en pressemelding fra Maritimt Forum, uttrykt av daglig leder Jørn Prangerød.

Jeg er redd den kunnskapsformuen Prangerød refererer til, raskt vil forvitne om den utviklingen som nå er i gang, får fortsette uhindret. Det er bakgrunnen for denne interpellasjonen, som like gjerne kunne vært rettet til næringsministeren som til arbeidsministeren. Men når jeg har valgt arbeidsministeren, er det fordi vi ser at verdifulle norske arbeidsplasser på skip som opererer i norske farvann og på norsk kontinentalsokkel, holder på å forsvinne til utlandet. Mange norske sjømenn er allerede tvunget i land og erstattet av underbetalte asiatiske mannskaper. Dette er sosial dumping av klassisk karakter.

Rederiet Teekay Norway AS, som i det vesentligste driver bøyelastingsfartøy i Nordsjøen, leder an i denne utviklingen – til skarpe protester fra norske sjømannsorganisasjoner. De krever at norske lønns- og arbeidsbetingelser skal gjelde både på norsk sokkel og i norske farvann. Det er et rimelig krav. Ellers i norsk arbeidsliv sikres arbeidstakernes lønns- og arbeidsforhold gjennom avtaleverket. Men i dette tilfellet står vi overfor en arbeidsgiverpart som ikke har vært villig til å ta sin del av ansvaret for norske arbeidsplasser og norske lønns- og arbeidsvilkår.

Det finnes oljeselskaper på norsk kontinentalsokkel som krever norsk registrering og norske avtalevilkår av de rederiene som skal utføre oppdrag på norsk kontinentalsokkel. Vårt eget statsoljeselskap er dessverre ikke blant dem.

Men det er verre enn som så. Vi har til og med erfart at norske statlige myndigheter også kjøper tjenester fra et

norsk rederi som har registrert sine skip under bekvemmelighetsflagg, og som nekter å inngå tariffavtale med norske sjømannsorganisasjoner. Nå vil jeg tro at inngåelsen av en slepebåtkontrakt i nord først og fremst er uttrykk for forvaltningsmessig bevisstløshet – og neppe en politisk holdning. I hvert fall har vi fiskeriministerens ord for at kontrakten vil bli avvirket så snart som mulig. Men dette viser hvor langt jakten på kostnadsreduksjoner i det offentlige kan drives – og hvilke konsekvenser det kan få.

Til forskjell fra Norges Rederiforbund har Byggenæringens Landsforening gjort felles sak med arbeidstakerorganisasjonene for å bli kvitt useriøse byggefirmaer som undergraver arbeidsvilkårene i en hel næring. Rederiforbundet går i stedet motsatt vei. Der i gården ivrer de nå for innføringen av norsk internasjonalt skipsregister i norsk innenriksfart, vel vitende om at det nettopp betyr at norske sjøfolk i så fall utkonkurreres av sjøfolk fra andre land med langt lavere lønn og dårligere arbeidsvilkår.

Nå vet jeg selvfølgelig at skipsfarten er en global næring, og at norske rederier er avhengig av internasjonale konkurransevilkår. Og vi kan naturligvis ikke hindre at utenlandske skip med utenlandsk mannskap anløper norsk havn, men vi kan og bør sørge for at skip som frakter varer mellom norske havner, har like konkurransevilkår.

Et springende punkt i denne forbindelsen er om en lastebøye på norsk kontinentalsokkel, tillike med en plattform som står forankret på bunnen, er å betrakte som norsk havn. Men her strides altså ekspertisen – for ikke å si de ulike interessene. Heller ikke på dette området får vi hjelp fra Norges Rederiforbund, snarere tvert imot. Da de norske sjømannsorganisasjonene med støtte fra Den internasjonale transportföderasjonen ba om et tillegg til en avtale for bekvemmelighetsflaggede offshore servicefartøy som opererer «world wide», i den gode hensikt å skape likhet mellom norskregistrerte og bekvemmelighetsflaggede skip når de opererer på norsk kontinentalsokkel og mellom norske havner, sa rederne et rungende nei. Dermed ble hele avtalen sagt opp. Konsekvensen er at alle norske skip under bekvemmelighetsflagg som opererer på norsk sokkel, nå seiler uten tariffavtale, altså må sjøfolkene lønns- og arbeidsvilkår sikres på annen måte. Vi kan rett og slett ikke leve med en situasjon som gjør at de fleste fartøyene som laster olje fra bøyer på norsk kontinentalsokkel, flagger ut, jager de norske mannskapene på land og erstatter dem med asiatisk mannskap med lav betaling og helt andre arbeidsvilkår. Om dette nå får spre seg, er norsk sjøfart snart redusert til noen ferjer og fraktestartøy – og knapt nok det.

Jeg setter imidlertid min lit til at de tiltak Regjeringen har satt i verk for å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår i norsk sjøfart, vil hindre omfattende utflugging og ytterligere tap av norske arbeidsplasser.

Fra 1. mai gjeninnføres kravet om arbeidstillatelse for sjøfolk utenfor EØS-området som søker hyre på skip i norske farvann, hvilket betyr at det i fortsettelsen blir vanskeligere å erstatte norske mannskaper med utlendinger i norsk fartsområde.

En av de største politiske dumhetene Bondevik-regjeringen gjorde, var å angripe nettolønnsordningen for sjø-

folk – altså samme ordning som flere av våre europeiske naboland har sett seg nødt til å innføre for å beskytte egne sjøfolk og egne rederier mot ublu konkurranse fra redere som registrerer sine skip under bekvemmelighetsflagg. Bondevik-regjeringen ønsket å innføre en såkalt kompetansesmodell, hvilket i praksis betyr at ordningen skulle begrenses til sertifikatpliktige stillinger om bord. Dette ville fått store konsekvenser. Ikke bare sjømannsorganisasjonene reagerte. Hele kysten reagerte da det ble gjort oppmerksom på følgene av den daværende regjeringens forslag.

Vårt største ferjeselskap, Color Line, truet umiddelbart med å flagge ut til Danmark. Bare i mitt fylke, Vestfold, ville det ført til tap av 1 500 arbeidsplasser. Jeg er ikke alene om å mene at angrepet på nettolønnsordningen bidro sterkt til Bondevik-regjeringens fall, og at landet fikk en flertallsregjering som siden har stått vern om sjøfolks lønns- og arbeidsvilkår, og som har gitt norsk rederinæring nye og bedre rammevilkår.

Utviklingen av en konkurransedyktig og innovativ maritim næring er faktisk en av hovedpilarene i norsk næringspolitikk. Sammen med nettolønnsordningen har denne satsingen skapt optimisme og pågangsmot. Søkningen til maritim utdanning har økt de siste årene fordi mange unge i økende grad ser sjøen som en karrieremulighet.

På oppdrag fra Nærings- og handelsdepartementet har konsultantselskapet Econ Pöyry gjort en evaluering av nettolønnsordningen for sjøfolk. Evalueringen viser at ordningen har tjent sin hensikt, at rundt regnet 5 000 sjøfolk har berget jobbene sine, og at ordningen har hatt en positiv effekt på sysselsetting og kompetanseutvikling i den maritime næringen. Likevel mener Econ at nettolønnsordningen samfunnsøkonomisk sett ikke er lønnsom. Eller sagt med andre ord: Det ville vært bedre om de 11 000 norske sjøfolkene som omfattes av ordningen, fant seg annet å gjøre og bidro til verdiskapingen på annet vis.

Nå er det i og for seg ikke nytt at «blårussen» gjør slike vurderinger. Også i Rederiskatteutvalget var det et flertall som mente at rederinæringen har for dårlig inntjening og derfor ikke bidrar tilstrekkelig til verdiskapingen i det norske samfunnet.

Nå skal vi selvfølgelig ikke overvurdere betydningen av slike utredninger. Det er tross alt regjering og storting som gir rammebetingelsene for den maritime næringen. Det er alltid viktig og nyttig at eksisterende ordninger og systemer ettergås etter at de har virket en tid. Men det er unektelig problematisk, og det skaper betydelig usikkerhet når slike konklusjoner legges på bordet. De bidrar nemlig til å skape grobunn for ytterligere utflugging av norske arbeidsplasser. Det kan få skjebnesvangre konsekvenser. Jeg har nemlig vanskelig for å forestille meg en norsk maritim næring helt uten norske sjøfolk – og det er dette utviklingen nå handler om.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [10:12:54]: Representanten Gullvåg tar opp et tema som har vært – og er – viktig for Regjeringen. Spørsmålet berører både mitt og nærings- og handelsministerens område.

For å motvirke sosial dumping til sjøs har Regjeringen vedtatt å innføre krav om tillatelse til å arbeide for utenlandske sjøfolk på utenlandsk registrerte skip i norsk innenriksfart. Kravet innebærer at norske lønns- og arbeidsvilkår må etterleves. Bestemmelsen er tatt inn i utlendingsforskriften og vil, som representanten viste til, tre i kraft 1. mai, altså i morgen. Innføringen av dette kravet er en oppfølging av Regjeringens handlingsplan mot sosial dumping og Soria Moria-erklæringen.

Forskriften er blitt utformet i samsvar med Havrettskonvensjonens bestemmelser om havenes frihet, herunder retten til fri skipsfart og navigasjon på verdenshavene. Forskriften omfatter dermed kun skip under fremmed flagg i trafikk av et visst omfang mellom norske havner og ikke skip som benytter seg av havenes frihet til fart gjennom norske havområder. Som nevnt trer forskriftsbestemmelsen i kraft 1. mai. Vi har således ikke høstet erfaringer med den nye reguleringen.

For tiden har vi dessuten til vurdering spørsmålet om å utvide kravet til også å gjelde utenlandske sjøfolk som arbeider om bord på utenlandsk registrerte skip i fast trafikk på norsk sokkel. Bakgrunnen for dette er at vi ønsker å sikre lønns- og arbeidsvilkårene for sjøfolkene også i denne virksomheten.

På sokkelen vil Havrettskonvensjonens regler om fri ferdsel på verdenshavene slå sterkere inn, ettersom skipene beveger seg utenfor norsk territorialfarvann. Vi legger til grunn at fast trafikk mellom norske fastlandshavner og norsk sokkel kan omfattes av en slik regulering. Utenlandsk registrerte skip i internasjonal trafikk mellom utenlandske havner og innretninger på norsk sokkel faller utenfor området for norsk jurisdiksjon og er omfattet av våre internasjonale forpliktelser, bl.a. EØS-avtalen, WTO, frihandelsavtaler samt bilaterale avtaler.

Dersom norske myndigheter kjøper sjøfartstjenester fra utenlandsk registrerte skip, kan anskaffelsesregelverket, nærmere bestemt forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, være et virkemiddel. Etter disse reglene kan oppdragsgiver i sine kontrakter stille krav om at ansatte skal ha lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn det som følger av gjeldende landsomfattende tariffavtale. Dette regelverket implementerer ILO-konvensjon nr. 94, om arbeidsklausuler i offentlige kontrakter. For skip som seiler under norsk flagg, vil også allmenngjøring av tariffavtaler kunne være et virkemiddel. Med visse begrensninger kan allmenngjøringsordningen også omfatte flyttbare innretninger og fartøy i petroleumsvirksomheten.

Regjeringen arbeider på flere plan for å legge til rette for norsk skipsfart. I Regjeringens maritime strategi, «Stø kurs» fra 2007, er visjonen at Norge skal være en ledende maritim nasjon. Vi har mål om å være verdensledende på maritim kompetanse. «Stø kurs» inneholder en rekke tiltak for å gjøre rammebetingelsene i Norge mer konkurransedyktige. Disse omfatter en ny rederibeskatning, videreføring av nettolønnsordningen samt målrettet satsing på maritim kompetanse, maritim forskning og tiltak for mer miljøvennlig skipsfart ledsaget av budsjettmidler.

Tilskudd for sysselsetting av sjøfolk, herunder nettolønnsordningen, skal sikre norsk maritim kompetanse og

rekruttering av norske sjøfolk og berører om lag 11 500 sjøfolk om bord på NOR- og NIS-registrerte skip, og årets bevilgning er på 1 750 mill. kr. I en evalueringsrapport som nylig ble lagt fram om tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk, går det fram at ordningen virker etter formålet og har hatt en positiv effekt på sysselsettingen av sjøfolk. Rapporten sier at uten nettolønnsordningen hadde et betydelig antall skip flagget ut, og bortimot halvparten av sjøfolkene i ordningen ville ikke hatt jobb til sjøs. Dessuten har ordningene gjennom innbetalinger til Stiftelsen Norsk Maritim Kompetanse medført en sterk økning i antall opplæringsstillinger om bord på norske skip og en økning i rekrutteringen til maritim utdanning.

Regjeringen ønsker å legge forholdene til rette for at de maritime næringene fortsatt skal velge Norge som vertsland. Dette betyr satsing på maritime arbeidsplasser både til sjøs og i de tilknyttede virksomheter på land. Jeg vil nevne næringsministerens kampanje «Norge som maritimt vertsland», som ble lansert i november 2009. Formålet med kampanjen er å få lagt ny maritim aktivitet til Norge, både gjennom å få utflyttet norsk virksomhet tilbake og å tiltrekke oss utenlandske aktører. Nærings- og handelsdepartementet er i gang med å kartlegge regelverk og prosedyrer som kan være til hinder for valg av norsk flagg. Bruk av norsk register bidrar til økt tilknytning mellom rederiene og det norske maritime miljøet. Dette vil kunne gi positive sysselsettingseffekter i Norge både om bord på de aktuelle skip og på land gjennom kjøp av norsk maritimt utstyr og maritime tjenester.

Et viktig tiltak i den maritime strategien var også norsk ratifikasjon av ILO-konvensjonen om sjøfolks arbeids- og levevilkår. Konvensjonen ble vedtatt i 2006 og vil ventelig kunne tre i kraft i 2012. Norge ble den første europeiske stat, og den femte totalt, som ratifiserte den, noe som skjedde 10. februar 2009. Konvensjonen er en milepæl i det internasjonale arbeidet med å styrke sjøfolks rettigheter globalt, og den vil være et viktig bidrag i arbeidet med å begrense sosial dumping.

Dette viser at Regjeringen arbeider aktivt for å ivareta konkurranse- og rammebetingelser, samtidig som det stilles vilkår for konkurransen i form av tiltak som skal forhindre sosial dumping.

Steinar Gullvåg (A) [10:19:04]: Jeg takker for statsrådens utmerkede svar, som ikke bare antyder, men som viser at Regjeringen vil gå videre i arbeidet med å avskaffe det jeg vil kalle sosial dumping både i norsk innenriks sjøfart og på kontinentalsokkelen. Jeg har spesielt merket meg at Regjeringen faktisk vil vurdere, nær sagt allerede før ordningen med krav om arbeidstillatelse i norsk innenriksfart har trådt i kraft, også å utvide kravet til å gjelde utenlandske sjøfolk som arbeider om bord på utenlandsk registrerte skip i fast trafikk på norsk sokkel. Dette vil i høy grad også ramme bøyelastingsfartøylene, som i dag er det store problemet på norsk sokkel.

Kampen mot sosial dumping i norsk innenriks sjøfart og på norsk kontinentalsokkel handler i like høy grad om å skape like konkurransevilkår mellom norske og utenlandskflaggede skip. Det sier seg selv at dersom det til-

lates at sjøfolks lønns- og arbeidsvilkår blir brukt som et konkurransemiddel mellom ulike rederier, vil man til slutt lande på det minst tenkelige nivå. Derfor er dette en kamp vi er nødt til å ta, dessverre mot redernes interesser. Det burde ha vært etter redernes ønske også.

Så har jeg merket meg videre at Regjeringen vil vurde-re å bruke anskaffelsesregelverket, nærmere bestemt forskriften om lønns- og arbeidsvilkår, ved inngåelser av offentlige kontrakter i norsk sjøfart. Det er også et viktig signal, som vil bidra til å skape like konkurransevilkår, men som også vil bidra til at sjøfolks lønns- og arbeidsvilkår kan ivaretas allerede gjennom kontraktene. Det spiller også en betydelig rolle, og jeg takker for det gode signalet.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [10:22:33]: Jeg takker for takken for svaret. Jeg er glad for at det ble så klart oppfattet at kampen mot sosial dumping er en av Regjeringens og arbeidsministerens viktigste, prioriterte områder, i denne sammenheng i forhold til maritim næring.

Jeg har gått gjennom de ulike virkemidlene vi har for dette arbeidet. Jeg har understreket på hvilke områder vi er veldig tydelige på at dette vil vi gå videre med, men jeg har også vist til – som jeg må gjøre – at det på noen områder er begrensninger i forhold til internasjonalt regelverk. Ingen skal mene at Regjeringen ikke ønsker det, men vi må se hvor langt vi kommer i forhold til regelverket. Jeg vil understreke at det har vi også når det gjelder ILO-94 og innkjøpsregelverket, og vi er i en dialog med ESA om det systemet. Jeg har lyst til å understreke at for Regjeringen og for arbeidsministeren er det at vi har lov til å fortsette å stille disse kravene i de internasjonale kontraktene, en veldig viktig prinsipiell sak som vi kommer til å fronte på alle måter.

Jeg kan ikke si noe mer annet enn at jeg, ikke overraskende, deler målsettingen til interpellanten. Vi skal nå utrede alle sider av denne saken for også å gå videre på det som nettopp interpellanten var inne på, og også se på hvordan dette kan fungere i forhold til transport med norske bøyelastere på kontinentalsokkelen.

Bendiks H. Arnesen (A) [10:24:43]: Jeg vil takke interpellanten for å ha tatt opp denne meget viktige saken. Jeg synes også at statsråden ga klare og gode tilbakemeldinger som burde kunne berolige norske sjøfolk i dagens situasjon. Jeg skal prøve å bidra med enda flere gode argumenter for nettopp det statsråden sa.

Jeg er helt enig med interpellanten i hans omtale av skipsfartens betydning her til lands. Jeg tillater meg å påstå at uten Norges fantastiske historie som skipsfartsnasjon, og med sjøfolk av ypperste klasse, hadde vi heller ikke vært der vi er i dag, som olje- og gassnasjon, og som leverandør av teknologi i toppklasse. Uten å overdrive kan vi trygt si at dette er en suksesshistorie.

Dette må vi selvfølgelig ta vare på, også inn i fremtiden, og jeg vil hevde at uten norske sjøfolk på norske skip ville ikke Norge kunne ha kalt seg en av verdens fremste skipsfartsnasjoner, uansett hvor mange redere med norsk

navn vi måtte ha. Derfor trenger vi gode virkemidler, som sikrer at denne viktige kompetansen opprettholdes, og at rekruttering av norske sjøfolk kan bli enda bedre i tiden som kommer.

Jeg er glad for at den sittende regjering og dagens stortingsflertall har tatt konsekvensen av dette gjennom å få på plass en nettolønnsordning som gjør at Norge kan hevde seg i forhold til dem vi konkurrerer med. Uten en slik nettolønnsordning ville veien ligge åpen for uflagging og minst like gode overskudd for rederne, mens de norske sjøfolkene omgående ville bli satt på land. Derfor må ikke denne viktige nettolønnsordningen svekkes på noe punkt. Den fungerer godt, og den betyr svært mye for sysselsetting og for helheten i alle deler av landet. Etter det jeg kjenner til, har vi sjøfolk bosatt i absolutt alle Norges kommuner. Dette er det få andre yrkesgrupper som kan vise til.

I Soria Moria II er det slått fast at nettolønnsordningen skal videreføres, og det er jeg svært godt tilfreds med. Jeg slutter meg også til interpellantens synspunkter når det gjelder sosial dumping til sjøs.

I Soria Moria II framheves det at felleskontrollen fra ulike offentlige myndigheter for å hindre sosial dumping, skatteunndragelser og andre straffbare forhold skal styrkes ytterligere. Dette må også gjelde for arbeidsplasser til sjøs, og nå følges altså dette opp, slik statsråden gjorde rede for.

Det blir da helt uforståelig for meg at det kan skje en form for sosial dumping i offentlig regi i dag. Jeg tenker da på det forholdet interpellanten nevnte vedrørende innleie av slepebåtkapasitet fra et norsk rederi som er registrert under bekvemmelighetsflagg, og som nekter å inngå tariffavtale med norske sjømannsorganisasjoner. Jeg finner ikke noen annen forklaring på denne hendelsen enn at det må være en inkurie, og jeg tar det for gitt at dette blir rettet opp, om det ikke allerede er gjort.

Skal vi bekjempe sosial dumping, må selvfølgelig dette gjelde for alle norske arbeidsplasser, også de til sjøs, og her må selvfølgelig det offentlige selv gå foran som det beste eksempel.

Jeg vil berømme Regjeringen for de grep som nå gjøres for å sikre norske sjøfolks arbeidsplasser på beste måte, og for å sikre norske lønns- og arbeidsvilkår i norsk skipsfart. Jeg tenker her bl.a. på gjeninnføringen av kravet om arbeidstillatelse for sjøfolk, som vil gjelde fra 1. mai, altså i morgen, slik både statsråden og interpellanten var inne på.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [10:29:29]: Interpellanten tek opp ei viktig sak og stiller spørsmål ved kva Regjeringa kan gjera for norske arbeidsplassar innan sjøfarten. Noreg er ein av dei største skipsfartsnasjonane i verda. Norske reiarlag kontrollerer den femte største flåten i verda målt i talet på skip. Det er ei næring som er prega av sterk internasjonal konkurranse, der rammene som skipsfartsnæringa arbeider under, i stor grad blir fastsette utanfor Noregs grenser. Noregs sterke internasjonale posisjon blir forsterka ved at Noreg har eit komplett maritimt miljø, med ei samla verdiskaping på nærare 100 milliardar kr og om

lag 100 000 tilsette. Sjølv om Noreg er ein stor skipsfartsnasjon, er Noregs del av verdsflåten markert redusert dei siste åra. Det er slik at finanskrisa har vore og er merkbar også i denne næringa, til liks med i industrien.

Den norske sjømannen og -kvinna startar med at ein vel ei utdanning innan dei ulike faga ein kan utdanna seg i innan sjøfarten. Ein vil trenga bortimot 20 000 fleire medarbeidarar innan sjøfarten dei neste åra. Mange må ein nok rekruttera frå utlandet, slik ein også må innanfor andre næringar, sjølv om ønsket er at fleire frå Noreg vel ei maritim utdanning.

Her som elles i samfunnet vel ein del å avbryta utdanninga si, dessverre. Men trøysta kan vera at det innan dette området ikkje er fleire som avbryt enn i andre utdanningar.

Det er viktig å nemna skuleskipa, der det faktisk er stor søkning, men få plassar, då desse ikkje fell inn under kriterier for godkjenning i privatskuleloven § 2-1 andre ledd bokstav a. Det er ille at ein innan eit område der det er store behov, der ein kan utvida talet på plassar, og der det også er søkjarar, ikkje får lov til å gjera dette. Det må då vera mogleg å sjå ein samanheng her, slik at ein kan få utdanna fleire innan desse yrka, som det er eit skrikande behov for innan sjøfarten.

Sosial dumping er ord som er brukte i interpellasjonen. Det er då på sin plass å nemna modellavtalen, som er ein internasjonal avtale utan fartsavgrensingar, der lønna til den einskilde sjømannen vil variera med type skip og avløysingsordningar. For skip i internasjonal fart registrerte i NIS skil tariffavtalane mellom norske/nordiske borgarar og andre nasjonalitetar. Norges Rederiforbund har inngått overeinskomsttar med dei norske sjømannsorganisasjonane for nordiske borgarar og med tolv ulike nasjonale sjømannsorganisasjonar, der dei norske fagforeiningane også er part i avtalane. Det er frivillig om eit rederi vil bruka desse avtalane eller ikkje, men for skip drivne av medlemmer i Norges Rederiforbund blir desse i all hovudsak nytta. Minstelønna for ein matros i nordisk NIS-avtale er ca. 27 500 kr pr. måned før skatt.

Når det gjeld utanlandske flagg, blir modellavtalar forhandla fram med dei same partane som er nemnde ovanfor. For utanlandsk registrerte offshorefartøy er overeinskomsten nasjonalitetsnøytral. Denne avtalen har to forskjellige lønnsnivå, avhengig av om skipet skal operera på nordeuropeisk sokkel eller på fjernare soklar. Etter denne avtalen vil minstelønna i Nordsjøen for ein matros vera ca. 10 700 kr pr. måned. Den tilsette betalar svært låg eller ingen skatt i heimlandet sitt. Han vil elles ha utgiftene sine i heimlandet, ikkje i Noreg.

For skip under såkalla opne register har ITF teke på seg rolla som kontrollør for alle skip, og for å unngå boikott skal ein ha ein avtale med ITF om kva for lønns- og arbeidsvilkår som gjeld. For norske rederi inngår då ein avtale med ITF Norge om kva for modellavtale som skal gjelda for sjøfolka om bord. ITF og sjømannsorganisasjonane har vore part i desse avtalane i meir enn ti år, men definerer no plutsleg sitt eige avtaleverk som sosial dumping. Eit eksempel er saka med Troms Offshore, som eigentleg ikkje har noko med sosial dumping å gjera.

Vi er motstandarar av sosial dumping, men vi minner om Regjeringas eigen definisjon:

«Det anses som sosial dumping (...) hvis (...) arbeidstakere utsettes for brudd på helse-, miljø-, og sikkerhetsregler og tilbys lønn som er uakseptabel lav.»

Norges Rederiforbund har halde på med utanlandske sjøfolk, og dei har gått i front og framforhandla avtalar for utanlandske sjøfolk saman med dei norske fagforeiningane. Avtalane er ikkje sosial dumping.

Skipsfart er ein internasjonal næring, og det meste av verksemda går føre seg utanfor Noreg. Som eit lite land, men ein stor skipsfartsnasjon er vi derfor avhengige av fri tilgang til utanlandske marknader.

Vi meiner at f.eks. boikott for å tvinga fram norske tilsette om bord ikkje vil gi fleire arbeidsplassar. Det er rett og slett feil medisin og eit ueigna verkemiddel. Norsk kompetanse er viktig, men løysinga ligg ikkje i å boikotta skip. Derimot vil ei styrking og stabilisering av nettolønnsordninga bidra betydeleg.

Ingvald Fardal, administrerande direktør i Fjord Line, seier det på ein enkel måte:

«De to nye skipene som settes i drift i 2010 vil ikke ha norske flagg i hekken på grunn av manglende langsiktig stabilitet i nettolønnsordningen.»

Derfor er det at Framstegspartiet no har fremma eit eige forslag, fordi vi ønskjer stabilitet i nettolønnsordninga, og det fremma vi den 28. april i år.

Svein Flåtten (H) [10:35:00]: Jeg registrerer at interpellanten langt inn i det femte året til Regjeringen er bekymret over utviklingen for norske sjøfolk, og det kan mange slutte seg til.

Vi må være klar over at Norge er verdens sjetteste skipsfartsnasjon, og at vi er nest størst på offshore skipsfart. Ikke minst har den internasjonale virksomheten gjennom årene lagt grunnlaget for norske sjøfolks arbeidsplasser. Det betyr at vi trenger tilgang til andre nasjoners områder. Vi må ikke diskriminere andre nasjoner mer enn det som følger av nasjonal lovgivning. I så fall kan vi bli utsatt for en tilsvarende proteksjonisme. Og da tror jeg vi må søke å delta på mest mulig like konkurransevilkår og åpne oss for konkurranse.

Jeg oppfatter interpellanten som kanskje mer opptatt av løsningsalternativer som hindrer utlendingers adkomst og deltagelse i konkurransen i norske farvann. Det kan det være en risiko med, ved at man kan komme i konflikt med andre nasjoner, og også med internasjonale havrettsbestemmelser. Dette var statsråden inne på, og jeg skal komme litt tilbake til det.

Det kravet om oppholdstillatelse som nå innføres, har vært en balanseøvelse på kanten av det, men slik det nå er utformet, må man også være klar over at en rammer ikke-EU-skip, og det er relativt enkelt å flagge fra land utenfor EU og inn dit for å unngå det. I tillegg har vi denne tremånedersfristen, som også kan avbrytes ved å gå ut av norske farvann. Så det er huller i dette, og jeg oppfatter at det er det som gjør at interpellanten er på jakt etter ytterligere tiltak.

Jeg er ikke noen tilhenger av sosial dumping og uak-

septable lønns- og arbeidsvilkår, og synes vi skal jobbe for å bli kvitt det i alle bransjer. Men jeg tror vi skal være forsiktige med å dele ut for mange merkelapper i den diskusjonen, slik at den ikke blir så unyansert at de som setter spørsmålsteget, anklages for å ønske sosial dumping.

Det er jo et faktum at betegnelsen sosial dumping på denne type arbeidsavtaler – altså for sjøfolk med lavere lønninger enn de norske – ikke inntre før skipene krysser norskegrensen. Vi har en rekke avtaler som virker ute, og som norske sjømannsorganisasjoner faktisk tiltrer, som man ville betegnet som sosial dumping i Norge. Når vi jubler over å få en John Fredriksen-båt hjem til NIS, må vi være klar over at det er sjøfolk på det som interpellanten kaller underbetalte utlendingers tariff.

Så litt til det som interpellanten tar opp rundt nettolønnsordningen, som jeg forsto var den saken som brakte Regjeringen inn i regjeringskontorene. Det er kommet en rapport som viser at dette virker, det har sørget for flere norske arbeidsplasser. Samtidig sier rapporten at dette er samfunnsøkonomisk ulønnsomt. Interpellanten er glad for rapporten når den sier noe om at ordningen har bevart norske arbeidsplasser, men det er «blåruss» som har sagt noe om den, når det er samfunnsmessig ulønnsomt. Jeg synes man kanskje skal ha et litt mer balansert syn på den typen rapporter, og jeg registrerer at også Regjeringen har satt et tak på nettolønnsordningen.

Så til slutt til statsråden, som jeg er svært glad for sier at det Regjeringen skal gjøre videre, baserer seg sterkt på ønsket om å motarbeide sosial dumping. Men hun understreker både i sitt første innlegg og faktisk enda sterkere i sitt annet at dette begrenses av internasjonale forpliktelser, av internasjonale havrettskonvensjoner – og jeg håper også av ønsket om å kunne operere best mulig i en internasjonal verden med den store næringen som norsk skipsfart er for dette landet.

Alf Egil Holmelid (SV) [10:40:01]: Eg vil takke representanten Gullvåg for å ta opp ei veldig viktig problemstilling og gi oss anledning til å drøfte denne saka, som passar godt dagen før 1. mai. Eg vil også takke arbeidsministeren for eit fyllestgjerrande svar, som viser at Regjeringa tek denne problemstillinga på alvor og går inn i ho, og allereie no har ting på teiknebrettet som vil betre situasjonen.

Norsk fagrørsle kjempar ein hard kamp for norske lønns- og arbeidsvilkår på norsk område. Det må også gjelde sjøfolk. Derfor er det viktig med dei nye reglane som trer i kraft i morgon, og som arbeidsministeren har orientert grundig om.

Dessverre har vi ikkje arbeidsgivarane og Rederiforbundet med oss i arbeidet mot sosial dumping. Tvert om arbeider Rederiforbundet for å endre reglane for NIS på ein måte som vil presse ut norske sjøfolk, og det er ein kamp som SV vil setje seg sterkt imot. Vi kan ikkje endre reglane for NIS på ein sånn måte at vi i ytterlegare grad set press mot norske sjøfolk, og i ytterlegare grad legg til rette for sosial dumping.

Norsk maritim næring er viktig for norsk økonomi. Det såg vi seinast i går då Regjeringa gjekk ut med ei stor

pakke for å sikre at den kompetansen vi har i norsk maritim næring, kan vidareførast også i vanskelege tider, også i ein vanskeleg leveringssituasjon. Men det ein må hugse på, er at norske sjøfolk er ein vesentleg del av norsk maritim næring. Utan norske sjøfolk vil det vere ei større utfordring å halde oppe den teknologiske og marknadsmessige kompetansen som vi har i heile den maritime næringa. Derfor er det så viktig at vi held oppe kampen for å ta vare på norske arbeidsplassar, held oppe kampen mot sosial dumping, og at vi ikkje lèt oss presse av Rederiforbundet til å endre NIS og andre reglar, slik at norske sjøfolk får ei vanskeleg framtid i Noreg.

Tone Merete Sønsterud (A) [10:42:31]: Først en takk til interpellanten for å sette en viktig sak på dagsordenen. Og så en liten visitt til Fremskrittspartiet, for etter innlegget fra representanten Reiertsen er jeg litt usikker på om Fremskrittspartiet vet hva sosial dumping egentlig er, men jeg skal la det ligge.

Sosial dumping forekommer dessverre fortsatt i norsk arbeidsliv, selv om Regjeringen har iverksatt mange riktige og viktige tiltak for å bekjempe dette. Innsatsen mot sosial dumping har i stor grad vært rettet mot byggebransjen, og mye er gjort. Men vi vet at problemet forekommer andre steder også, bl.a. innen landbruket, innen renholds- og servicebransjen og – som interpellanten tar opp – innen skipsfarten.

Utnytting av arbeidskraft er uakseptabelt. Når det gjelder utenlandske arbeidstakere, er de ofte i en svært utsatt situasjon. De er kanskje langt hjemmefra, mangler språkkunnskaper og kjenner ikke til våre lover og regler. Sosial dumping rammer også arbeidsgivere og bedrifter som opptrer seriøst og følger reglene. Når de mister kontrakter til useriøse, kan de gode arbeidsplassene bli usikre, og arbeidstakernes lønns- og arbeidsforhold kommer under press. Det er altså de useriøse bedriftene som får en konkurransefordel.

Sosial dumping rammer også framtidig rekruttering, fordi vi vet at vi ikke får ungdom til å ta utdanning innen bransjer som har fått et useriøst stempel. Vi må sørge for at dette ikke skjer innen den maritime næringen.

I sin ytterste konsekvens er dette også en trussel mot hele vår samfunnsmodell. Velferdsstaten er tuftet på et attraktivt arbeidsmarked med anstendige lønninger og regulerte forhold. Det sikrer den enkeltes levestandard, men også finansieringen av velferdsstaten. Sosial dumping må også ses i sammenheng med kampen mot svart arbeid, skatteunndragelser og økonomisk kriminalitet.

Den norske samfunnsmodellen er bl.a. bygd på et trygt og likeverdig arbeidsliv. Dette har gitt oss velferdssamfunnet, med en høy grad av sosial likhet. Derfor er det så viktig å verne om de mest sentrale ingrediensene i denne vellykkede modellen.

Når det gjelder sosial dumping innen norsk sjøfart, er det viktig å fokusere mye på dette, slik interpellanten på en god måte redegjorde for i sitt innlegg. Det er en av våre viktigste næringer og en del av Norges ansikt utad. Vi må ta ansvar for dette og opprettholde et arbeidsmarked også innen denne næringen, der alle følger spillereglene. Og jeg

er glad for at statsråden i dag har understreket at dette er en viktig sak som Regjeringen fokuserer mye på og jobber aktivt videre med.

Kari Henriksen (A) [10:45:43]: Takk til interpellanten for å sette en viktig sak på dagsordenen, og takk til statsråden for et veldig bra svar.

Det er betimelig å minne om at det er 1. mai i morgen. Det er et signal om at det er forskjeller mellom venstresiden og høyresiden. Venstresiden har vært pådriver for å fremme arbeidsfolks rettigheter også til sjøs.

Jeg kan underskrive på representanten Gullvågs oppsummering av engasjementet i Vestfold, og jeg kan forsikre representanten og andre i salen om at det var ikke mindre i Vest-Agder. Det var et omfattende engasjement og et stort fagpolitisk «trøkk» for å endre de vedtakene som Bondevik-regjeringen hadde satt i verk. Og det «trøkket» gjenspeilte seg ikke bare blant sjøfolk og fagorganisasjonene, det vant også gjenklang i befolkningen generelt. Vest-Agder er et fylke med store tradisjoner innenfor sjøfarten.

Arbeiderpartiet mener at sosial dumping må bekjempes i alle næringer. Derfor er jeg svært fornøyd med de signaler som nå er kommet fra statsråden. Jeg vil si at disse signalene bidrar til å løfte næringen og sikrer kvaliteten og fagutviklingen i sjøfartsyrkene. Representanten Tone Sønsterud var også inne på at dette dreier seg om kvalitet i næringen.

I det store bildet handler dette om å ta politiske grep for å sikre likeverdige arbeidsforhold og respekt for det arbeidet som utføres av våre sjøfolk. I det lille bildet handler dette om enkeltmenneskers hverdag og muligheter til å få levd et godt liv.

Den 1. mai representerer arbeidernes dag. Noe av det viktigste som gjør at vi i dag har et så godt land å bo i som Norge, er at vi har et godt samarbeid med fagorganisasjonene, og at vi samarbeider godt med næringslivet. Det er den viktigste bærebjelken i utviklingen av et godt velferdssamfunn.

De politiske skillelinjene går her nettopp mellom venstresiden, som ser at det å kombinere næringsutvikling med politisk styring gir gode resultater, gir trygghet til enkeltpersoner og trygghet og forutsigbarhet til næringer, og den konservative høyresiden, som er lite opptatt av systemer. De angriper oss for at vi er så opptatt av systemene at vi ikke ser individene. De tror at det å se bare individet skaper trygghet. Vi ser at det å være opptatt både av systemet og av enkeltindivider og klare å kombinere dette i politiske vedtak og politisk arbeid, er det som sikrer trygghet til folk flest.

Så ser vi politiske skillelinjer i debatten også her, i form av i hvor stor grad en skal styre, og i hvor stor grad markedet skal styre når det gjelder regler for sjøfarten. Realiteten er at høyresiden vil ikke ha styring – de vil ikke ha styring. Og når Fremskrittspartiet står her og sier at de har fremmet et representantforslag om nettolønnsordningen, samtidig som de ikke vil ha fagpolitisk samarbeid på sentralt nivå, de vil ikke ha styring av næringsvirksomhet overhodet – de skal ha det frie markedet, nettopp fordi enkeltindi-

videt selv skal skape sin egen trygge arbeidsplass – henger det ikke på greip, president, hvis det er et parlamentarisk uttrykk jeg kan bruke. I hvert fall er det ikke god politikk.

Så jeg er veldig glad for at Regjeringen tar disse politiske grepene og viser at det faktisk går an å kombinere politikk i det store bildet med enkeltindividers behov, og sørger for at disse to tingene kombineres på en god måte – til beste både for sjøfolkene, for Norge og for fagorganisasjonene.

Presidenten: Presidenten kan ikke se noen grunn til at uttrykket «henger ikke på greip» skulle være uparlamentarisk.

Steinar Gullvåg (A) [10:50:32]: I den grad det fra denne talerstol er tillatt å tale for galleriet, vil jeg gjøre det akkurat her og nå, for der sitter det en del mennesker med oransje t-skjorter som er direkte avhengig av at vi får like konkurransevilkår på norsk kontinentalsokkel og i norsk innenriks sjøfart. Det er deres arbeidsplasser det egentlig står om.

I sitt innlegg tidligere i dag sa statsråden at allmenngjøring av tariffavtaler er én mulighet også når det gjelder norsk innenriks sjøfart. Haken ved det lovverket vi har på dette området, er at det er Tariffnemnda som er nødt til å avgjøre hvorvidt man skal gjøre tariffavtalene gjeldende innenfor et bestemt område. Og der er forholdet at der sitter også Rederiforbundet, som hittil har gjort hva de kan for å blokkere ethvert forsøk på å allmenngjøre tariffavtalene på dette området.

Jeg er glad for at statsråden nevnte muligheten for å bruke offentlige kontrakter som et virkemiddel for å oppnå like konkurransevilkår og dermed også gode lønns- og arbeidsvilkår på sokkelen og i innenriksfarten. Dersom vi fikk statsoljeselskapet Statoil til å gjennomføre slike prinsipper i sin innkjøpspolitikk, ville vi tatt et langt skritt nærmere det å sikre like arbeidsvilkår og like lønnsvilkår på norsk sokkel.

Så har jeg til slutt lyst til å si, fordi vi i går var vitne til at flere statsråder sto sammen om å legge fram en pakke for verftsindustrien, at jeg kunne ønsket meg at like mange statsråder sto fram en dag og sikret norske sjøfolk gode og likeverdige lønns- og arbeidsvilkår. Det er en tverrpolitisk oppgave som jeg håper vi etter hvert får se resultater av.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at dersom det ikke var anledning til å tale for galleriet, ville mange av innleggene i denne salen aldri vært holdt! Men det er kanskje litt uvanlig at det blir innrømmet.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [10:53:29]: Jeg vil starte med å takke interpellanten for interpellasjonen, og jeg vil takke for debatten, som tar opp et veldig viktig område. Det har vært en god og konstruktiv debatt som er viktig for det arbeidet som Regjeringen holder på med.

Jeg har lyst til å peke kort på noe som ble tatt opp av en representant her om Troms Offshore. Jeg skal ikke si noe om lovligheten av varslet boikott osv. Noe av dette skal til retten. Men jeg bare understreker, som også interpellanten

understreket, at i hvert fall fiskeri- og kystministeren har gjort det helt klart at i framtidige kontrakter her vil man i tråd med de reglene som gjelder for offentlige innkjøp, stille krav om norske lønns- og arbeidsvilkår.

Så har jeg bare lyst til å si til den diskusjonen som har vært her om hva sosial dumping er: Jeg for min del er veldig tydelig på at når man har systematisk manøvrering for å unngå å ansette folk på norske lønns- og arbeidsvilkår, men, som man ofte ser i mange bransjer, leier inn utenlandsk arbeidskraft på helt andre vilkår, kan ikke jeg se noe annet enn at det nettopp er kjerneområdet for sosial dumping. Det er det man ser veldig tydelig både i bygg- og anleggsbransjen, i hotell- og restaurantbransjen og i renholdsbransjen. Det er alle områder, sammen med dette området, som Regjeringen nå er veldig tydelig på at det jobbes systematisk med gjennom ulike typer tiltak.

Så ble det sagt her at det finnes internasjonale regler som setter begrensninger for hva man kan gjøre. Det er helt riktig. Man kan like det eller ikke, men sånn er det. Derfor er det nettopp viktig at vi har – og det er det jeg har prøvd å si noe om her – et mangfold av ulike typer virkemidler, for gjennom det settet av virkemidler å forsøke å oppnå det vi virkelig er tydelige på at vi ønsker.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 1 avsluttet.

Sak nr. 2 [10:55:44]

Interpellasjon fra representanten Ine M. Eriksen Søreide til forsvarsministeren:

«Det er bred politisk enighet om at verneplikten skal videreføres. Førstegangstjenesten forblir hovedinstrumentet for avtjening av verneplikt. I St.prp. nr. 48 for 2007–2008 står det: «Regjeringen vil videreføre arbeidet med å heve statusen for dem som gjennomfører førstegangstjeneste.» I avsnitt 8.5.2.1 nevnes tiltak for å nå dette målet. I Innst. S. nr. 318 for 2007–2008 fra forsvarskomiteen heter det: «Komiteen forutsetter at Regjeringen viderefører arbeidet med å gjøre førstegangstjenesten mer attraktiv for vernepliktige, gjennom økonomisk kompensasjon, fokus på en utviklende tjeneste og styrkede muligheter for karrierefremmende tiltak. Komiteen anser de statushevede tiltak som Regjeringen foreslår i proposisjonen som positive.»

Hvordan har statsråden fulgt opp forslagene til statushevede tiltak, og hvordan skal man videreføre dette arbeidet?»

Ine M. Eriksen Søreide (H) [10:57:07]: «Enhver Statens Borger er i Almindelighed lige forpligtet, i en vis Tid at værne om sit Fædreland, uden Hensyn til Fødsel eller Formue.»

Slik lyder Grunnloven § 109, og det har den gjort siden 1907. Verneplikten som konsept har røtter enda mye lenger tilbake og har historisk sett vært hjørnesteinen i oppbyggingen og bevaringen av nasjonalstaten.

Plikten til å verne om sitt fedreland har ligget fast. Det samme har lovverket gjennom Grunnloven, vernepliktsloven og heimevernloven. Samfunnet derimot, og

verden, har forandret seg dramatisk. Det samme har Forsvaret. Det har fått konsekvenser for gjennomføringsmekanismene for verneplikten, hovedsakelig den militære førstegangstjenesten.

Kun for få år siden gjennomførte tilnærmet hele det mannlige årskull – ca. 30 000 – tjenesten, enten det var bruk for dem eller ikke. I dag kalles ca. 10 000 inn, og 7 000–8 000 gjennomfører. Forsvarets behov styrer. Hele intensjonen er at det skal være bruk for dem som faktisk tjenestegjør.

Det er viktig å skille begrepene verneplikt og førstegangstjeneste. Det ene er en lovpålagt plikt, det andre er en av for så vidt mange tenkelige mekanismer for gjennomføring av plikten. Det er et avgjørende poeng som altfor ofte blir borte når man diskuterer dette temaet.

En ting vil sannsynligvis bli gjentatt mange ganger i løpet av debatten i dag, og det er at det er bred politisk enighet om å bevare verneplikten. Og det er det. Nettopp derfor skylder alle vi som er enige i og ønsker et vernepliktsbasert forsvar, kontinuerlig å oppdatere og forbedre innholdet i det. I alle forsvarspolitiske beslutningsdokumenter gjentas budskapet om verneplikts betydning. Det er bred politisk enighet om at verneplikten er det bærende element i Forsvarets operative virksomhet og i kontakten med befolkningen.

Gjennom verneplikten får Forsvaret tilgang på godt egnet personell uavhengig av sosiale og kulturelle skillerlinjer. Forsvarets behov skal være styrende for antallet innkalte. Førstegangstjenesten skal være hovedrekrutteringsmekanismen til Forsvaret. Dette er man enig om.

Man er også god på å gjenta behovet for tiltak for å gjøre førstegangstjenesten og annen avtjening av verneplikt, som f.eks. i Heimevernet, mer relevant og attraktiv. Så er spørsmålet om man er like god til å oppfylle dette behovet og til å fremme – og enda viktigere – gjennomføre konkret politikk for å skape en meningsfylt, relevant og kompetansehevede militær tjeneste for dem som faktisk avtjener sin verneplikt. Svaret på det er dessverre ikke like åpenbart.

Her er det naturlig å berømme Tillitsmannsordningen, som gjør en veldig god jobb som representanter for de vernepliktige. Som deltakere på høringer, i møter med komiteen eller med partigruppene møter vi en aktiv og kompetent tillitsmannsordning som er en verdifull premissleverandør og sparringpartner for oss politikere. Denne interpellasjonen ble faktisk til etter et møte med Tillitsmannsordningen.

Så hva er Tillitsmannsordningens ønskeliste? Den er for så vidt lang, men jeg tillater meg å nevne noe. Det ene er kjønnsnøytral verneplikt. Det andre er å bedre de økonomiske vilkårene, som f.eks. økt dimisjonsgodtgjørelse og tjenestetillegg, eller bedre lønnsvilkår for HV-personell som er på øvelse. I parentes bemerket kan man vel si at HV-personell dessverre er altfor lite og nesten ikke på øvelse for tida.

Så handler det om kompetanseutvikling for den enkelte, om studiepoeng og å videreutvikle systemer som sikrer at militær soldatutdanning og kurs blir akkreditert sivilt, eller tilleggsopng ved opptak til sivile utdannings-

institusjoner. Dette er omfattende tiltak. Noen er kostnadskreven, andre er det ikke. En lang rekke tiltak er gjennomført av flere regjeringer. Jeg tillater meg også å peke på at de aller største endringene kom i periodene 2001–2005. Under Høyres ledelse av Forsvarsdepartementet ble det satt mål for hva man ville gjøre for å heve statusen til soldatene våre som er inne til førstegangstjeneste. Det ble satt opp konkrete måltall for økte tjenestetillegg, dimisjonsgodtgjørelse og studiepoeng. Kristin Krohn Devold ble den gangen som forsvarsminister utropt som «soldatministeren» av soldatenes egne tillitsvalgte.

Også i dag er intensjonene klare. I langtidsplanen nevnes særlig fem områder som et enstemmig storting ga sin tilslutning til. Våren 2009 leverte en arbeidsgruppe en rapport med 55 ulike tiltak som kunne virke statushevede for de vernepliktige. Ikke alle disse tiltakene er ekstremt ressurskrevende. Jeg kan nevne noen av de tiltakene som foreslås: avdelingsmerker og distinksjoner for menige og uniformer, mer systematisert og forenklet informasjon om Forsvaret, enkle arbeidsmiljøtiltak, tilpasning av mat og servering i kantiner og messer, bedre registrering av kompetanseutvikling. Mye av dette er tiltak som burde la seg gjennomføre raskt, enkelt og rimelig.

Det var en forventning hos de vernepliktige og deres tillitsmenn at flere av disse tiltakene skulle være å finne allerede i budsjettet for inneværende år. Men igjen ser man dessverre at departementet er påfallende lite konkret i gjennomføringen av statushevede tiltak. Oppsummert kan man faktisk gå så langt som å si at Regjeringa, både gjennom langtidsplanen og budsjettet, nok en gang klarer at verneplikten skal være et bærende element for Forsvarets virksomhet, men paradoksalt nok verken har satt av midler eller gjennomført konkrete tiltak i noe særlig omfang.

Mange tiltak kan heve status og forbedre førstegangstjenesten. Det aller viktigste tiltaket for å skape en relevant og meningsfylt tjeneste tar utgangspunkt i at de vernepliktige avtjener førstegangstjeneste med det mål for øye å bli utdannet soldat. Forsvarets militære utdanning skal dermed reflektere reelle situasjoner soldaten skal trenes mot. Dette har stor betydning for soldatenes motivasjon og ikke minst deres evne til å løse det krevende oppdraget det er å være soldat.

Det betyr at de skal ha tilstrekkelig, relevant og realistisk øvelse, tidsmessig og riktig materiell og tilstrekkelig ammunisjon. Alle soldater som avtjener førstegangstjenesten, må nå det definerte minimumsnivået for ferdigheter. Dette må være en forutsetning for å kunne utføre tjeneste som soldat. Det er dessverre ikke sånn i dag. Soldatene klager over at all såkalt grønn tjeneste forsvinner. Dette har store konsekvenser for den enkelte vernepliktiges møte med Forsvaret, og til syvende og sist for landets forsvarsevne.

Høyre har gang på gang påpekt det kritisk lave øvelses- og treningsnivået som er – spesielt i Hæren. Det har stor betydning for soldatenes møte med Forsvaret at de opplever at de ikke får trent nok, ikke realistisk nok og ikke relevant nok. Det betyr selvfølgelig også mye for motivasjonen til å vurdere en videre karriere i Forsvaret.

Tillitsmannsordningen trekker fram dette som det viktigste poenget når det gjelder førstegangstjenesten i dag. De er også enig med Høyre i vår beskrivelse av analysen og konsekvensene på sikt.

For oss som er opptatt av verneplikten, er dette poenget helt avgjørende. Dersom kvaliteten hos den enkelte soldat og i vernepliktsavdelingene, som har en viktig operativ rolle i vårt forsvar, forringes, vil utviklingen mot et helprofesjonelt, helvervet forsvar kunne bli en selvoppyllende profeti. Det må vi unngå. Derfor er meningsfull, kompetansehevede militær tjeneste, med tilstrekkelig øvelse og trening, en forutsetning for at verneplikten skal bestå.

Statsråd Grete Faremo [11:05:38]: Verneplikten er en bærebjelke i det norske forsvaret. Gjennom verneplikten får Forsvaret en forankring i samfunnet – en samfunnskontrakt mellom Forsvaret og befolkningen som gir mulighet til gjensidig påvirkning og forståelse. Gjennom forankring bygges Forsvarets omdømme. Og et godt omdømme er ikke minst viktig nettopp når det gjelder rekruttering. Dette henger tett sammen.

Gjennom førstegangstjenesten sikrer vi tilgangen på godt motiverte og dyktige soldater. Gjennom verneplikten danner vi grunnstammen for videre tjeneste i Forsvaret. Det er her vi legger grunnlaget for rekrutteringen av godt kvalifiserte befalssoldater, befal og vervede.

At norske soldater er godt kvalifiserte og gjør en meget god jobb, får vi bl.a. tilbakemelding om fra utenlandsoperasjoner.

For den enkelte soldat er det vesentlig at førstegangstjenesten oppleves som samfunnsnyttig og meningsfull, og at innsatsen verdsettes. På den måten får verneplikten et godt omdømme og høy status.

Ved Stortingets behandling av langtidsplanen for Forsvaret var det bred oppslutning om Regjeringens forslag om å beholde og tilpasse ordningen til en ny tid. Regjeringen har fulgt opp dette ved at førstegangstjenesten nå er utvidet til tolv måneder for alle.

Vi har satt i gang en rekke tiltak for å heve statusen for førstegangstjenesten. Stortingets vedtak om statushevede tiltak, som representanten Eriksen Søreide henviser til, har selvsagt dannet grunnlag for dette arbeidet. La meg redegjøre for de viktigste tiltakene.

Sesjonsplikt for kvinner er allerede på plass. Vi har som mål å gjennomføre todelt sesjon over hele landet i løpet av neste år. Dette er, etter min mening, det viktigste statushevede tiltaket på kort sikt.

For at Forsvaret skal ha mest mulig legitimitet og oppslutning, er det avgjørende at Forsvaret avspeiler samfunnet. Rekruttering av kvinner til verneplikten sikrer oss de mest motiverte soldatene uavhengig av kjønn, et godt miljø og det beste forsvaret. Et moderne forsvar er et mer mangfoldig forsvar.

Målet med den nye sesjonsordningen er bl.a. å gi de vernepliktige bedre informasjon og mye større forutsigbarhet. Gjennom en effektiv informasjonsutveksling med Vernepliktsverket får de unge økt kunnskap om verneplikten. Ordningen gir større mulighet for å imøtekomme den enkeltes ønsker når det gjelder tjeneste. På denne måten

får vi rett person på rett plass til rett tid. Dette, i kombinasjon med en bedre seleksjon, bør medføre at færre avbryter tjenesten. Redusert frafall er gunstig ut fra Forsvarets behov, i et samfunnsøkonomisk perspektiv og for den enkelte soldat.

For at førstegangstjenesten skal gi merverdi for Forsvaret og for den enkelte, er det viktig at den gir mening og holder et godt militærfaglig nivå. Derfor vil jeg at administrative oppgaver primært skal ivaretas gjennom lærlingordningen eller ved bruk av andre personellkategorier enn vernepliktige.

Vernepliktige har nå mulighet til å avlegge eksamen i grunnleggende soldatutdanning med 15 studiepoeng i tjenestetiden. Siden ordningen trådte i kraft i 2008, benytter stadig flere tilbudet og avlegger eksamen. At kandidater uten generell studiekompetanse også kan ta eksamen og senere benytte disse poengene, er en positiv ordning som vi tror vil øke deltakelsen.

Høsten 2009 startet også en modernisering av Forsvarets voksenopplæring. Økt fokus på kompetansehevede kurs sammen med nye tiltak som karriereveiledning sikrer at flere kan gå rett ut i skolegang eller i jobb etter fullført tjeneste.

La meg i tillegg nevne at vi ønsker at kvinner nå skal ta en del stilling til om de skal fullføre førstegangstjenesten idet tjenesten starter. De vil altså ikke som tidligere kunne reservere seg i løpet av de første tre månedene. Målet er å gi mer lik behandling for soldater av begge kjønn. Dette viser at vi aktivt og fortløpende tilpasser verneplikten utviklingen i Forsvaret og i samfunnet for øvrig.

La meg derfor slå fast at vi har gjort mye for å heve statusen til de vernepliktige, og at vi dermed følger opp Stortingets vedtak i denne saken.

Vi vurderer nå flere nye tiltak. Forslagene omfatter et bredt spekter av tiltak innen administrasjonen, ledelse og holdninger, innen informasjon, kompetanseheving, når det gjelder skole og studiepoeng, og innen økonomi. I tillegg iverksetter vi nye tiltak for å heve kvaliteten på tjenesten.

Jeg er svært opptatt av at Handlingsplanen for holdninger, etikk og ledelse blir aktivt fulgt opp i alle deler av Forsvaret. Dette er et viktig arbeid også med hensyn til våre vernepliktige. Og her har vi felles mål. Et viktig bidrag i dette arbeidet er således årets soldatleksjon, hvor soldatene selv har rettet fokus mot hvordan Forsvaret kan bidra til å skape et best mulig forhold mellom befal og soldater. Jeg er, i likhet med Ombudsmannen for Forsvaret, imponert over det gode arbeidet våre vernepliktige her legger ned for å forbedre det kollegiale forholdet mellom dem og befalet.

Videre vurderer feltpresttjenesten hvordan Forsvaret kan tilrettelegge for trospraksis for alle religiøse grupperinger i tjenestetiden. Dette arbeidet er godt i gang, bl.a. etter initiativ fra Tillitsmannsordningen.

I tillegg vurderer vi ordningen med vernepliktig akademisk befal for å gjøre denne mer attraktiv for den enkelte. Jeg vil her framheve forslagene om bedret offiserskurs, lønn og bruk av offisersgrad under hele tjenesteperioden. Samtidig arbeider vi kontinuerlig med å få alle soldatkasernene på et nivå som tilfredsstillende kravene til helse, miljø og sikkerhet.

Vi involverer som sagt de vernepliktige og deres tilsluttede i arbeidet med framtidige tiltak. Tillitsmannsordningen er, som interpellanten allerede har påpekt, en svært viktig samarbeidspartner med konstruktive forslag, som har gitt vernepliktsordningen høyere status og bedre innhold.

Våre vernepliktige skal få godtgjørelse for den viktige innsatsen de gjør for Norge. Derfor er jeg også godt fornøyd med at våre vernepliktiges tjenestetillegg har økt betydelig, som det ble sagt, det siste tiåret, og at dimisjonsgodtgjøringen er mangedoblet i samme periode. De senere år har vi valgt å prioritere kvalitetshevende tiltak. Dette omfatter, som jeg nevnte, tiltak for forbedring av sesjonen og arbeidet med likestilling, mangfold, kvalitet, ledelse og holdninger.

De mest kostnadskrevede forslagene, slik som heving av soldatgodtgjøringer – anslagsvis 230 mill. kr mer i året – eller forslaget om feriepenge og pensjonspoeng til HVs innsatsstyrker – anslagsvis 180 mill. kr i året – er ikke fremmet. De vil kunne ha store konsekvenser for gjennomføringen av langtidspanen for Forsvaret, og vi har derfor så langt ikke funnet det forsvarlig å prioritere disse tiltakene i denne omgangen. For denne regjeringen er iverksettelsen av langtidspanen en klar hovedprioritet.

Verneplikten står i en særstilling i forhold til arbeidslivet for øvrig. Statusheving av verneplikten handler også om mer enn kroner og øre for den enkelte. Jeg forstår imidlertid ønsket om mer godtgjørelse og vil derfor også jobbe for å øke satsene i framtiden.

Det er avgjørende at verneplikten holder høy kvalitet, og at vi sikrer at den enkelte opplever den som meningsfull. Da får de vernepliktige riktig kompetanse, økt betydning og mulighet til personlig utvikling.

Verneplikten står sterkere i Norge enn i de fleste land vi kan sammenligne oss med. Verneplikten er helt sentral for den sterke folkelige oppslutningen om Forsvaret og derigjennom for det norske folks forsvarsvilje og forsvarsevne. Det er derfor vi også framover kommer til å iverksette nye tiltak for ytterligere å forbedre statusen til de vernepliktige.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [11:14:32]: Jeg takker statsråden for svaret.

Som jeg også nevnte i mitt innlegg, er det klart at verneplikten, og for så vidt også avtjening av førstegangstjenesten, er et viktig bindeledd mellom Forsvaret og det sivile samfunn. Men jeg tror at enda viktigere for den folkelige oppslutninga om Forsvaret er det at vi faktisk har et forsvar som er i stand til å levere i henhold til de oppgaver Forsvaret har. Det er det som til syvende og sist er den viktigste folkelige forankringa.

Det er mange tiltak som kan settes inn både på kort og på lang sikt. Jeg vil her trekke fram noen av de problemstillingene som jeg tror det er viktig å jobbe videre med framover nå. Det ene er det poenget som statsråden var inne på helt til slutt, nemlig hvordan man f.eks. kan vurdere godtgjøring for dem som tjenestegjør, og for så vidt også for HV – der er det mange problemstillinger som er

viktige å ta tak i. At det føles som det er en rettferdig og akseptabel godtgjøring, er viktig for motivasjonen til soldatene. De skal være i stand til å utføre den tjenesten, med et klart militært relevant tilsnitt. I den sammenheng vil jeg bare peke på at i dag sitter mange vernepliktige som avtjener førstegangstjeneste, og utfører helt administrative oppgaver som ikke har noe militært tilsnitt – sortere post, bestille flybilletter, gjøre andre ting som egentlig ikke har noe med Forsvaret å gjøre. Det er demotiverende. Dette er oppgaver som kunne vært overtatt av sivile.

Det neste poenget – som jeg tror man må være klar over har en sterk betydning for motivasjonen til dem som gjennomfører førstegangstjenesten og for muligheten til å få gjennomført den på en god måte, og som sikrer god kompetanse – er den ekstremt dårlige øvingssituasjonen man har, spesielt i vernepliktsavdelingene. Vi har vernepliktsbaserte operative avdelinger, bl.a. i Hæren. Det er altså kritisk ammunisjonsmangel, og øvingsnivået er flere steder under det som Generalinspektøren har definert som et kritisk lavt nivå. Vi kan se det når vi er rundt på øvelser, at det brukes spesielle metoder for å få det til å se ut som man er ute og øver mye. *Avdelingene* er ute i lengre tid, men *soldatene* får bare en natt eller to ute i felt i øvelse. Det er ikke godt nok. Det betyr mye for motivasjonen til soldatene at de faktisk føler at de får en relevant opplæring, en opplæring som er relevant for det oppdraget de skal utføre, å forsvare landet.

Statsråd Grete Faremo [11:17:34]: Jeg er svært glad for at verneplikten er tatt opp i denne interpellasjonen, og jeg er også veldig glad for at enigheten om verneplikten igjen er bekreftet. Jeg tror det er et svært viktig utgangspunkt når vi sammen diskuterer hvordan vi skal bedre innholdet i førstegangstjenesten og kvaliteten i oppgavene for den enkelte som er inne til tjeneste.

Jeg er enig i at godtgjøring er viktig. Jeg valgte likevel å redegjøre for hvorfor disse forslagene som er fram satt, ikke er tatt videre. Vi har valgt å prioritere spørsmål knyttet til heving av kvaliteten i tjenesten. Jeg tror det er grunnleggende viktig for motivasjonen, og jeg synes også vi får en veldig gledelig respons fra soldatene selv, knyttet til det arbeidet som er gjort på dette området. Det gjøres årlige undersøkelser blant soldatene. I fjor ble denne gjennomført for tredje år på rad, og det er rapportert høyere trivsel i alle grener sammenlignet med året før. Det tror jeg er den beste – kall det gjerne – kvalitetstest vi kan få på tiltakene, nemlig hvordan soldatene selv opplever det arbeidet som gjøres.

Men vi skal selvsagt videre, og i den forbindelse tror jeg også det er viktig fortsatt å se på innholdet i tjenesten og de muligheter for øving som gis. Men jeg synes det er viktig i situasjonen ikke å svartmale stoda der ute. Det er et viktig poeng at vi både har styrket Hæren betydelig bemanningsmessig siden 2006, og vi har i perioden faktisk reelt styrket Hærens budsjett utover lønns- og priskompensasjonen med over 740 mill. kr. Derigjennom kan vi også forvente at det selvsagt speiler seg igjen i soldatenes øvingsmuligheter.

Svein Roald Hansen (A) [11:21:03]: Da jeg gikk på rekruttskolen på Trandum på 1970-tallet, ble jeg fortalt av min sersjant at jeg kunne blitt en god soldat hvis jeg ikke hadde stilt så mange spørsmål.

Nå er det selvsagt slik at en god soldat skal kunne ta ordre uten innvendinger. I en stridssituasjon kan ikke mannskapet i felten drives etter allmøteprinsippet, men en soldat må også ha evnen til kritisk vurdering av situasjonen, hvis han eller hun skal utføre krevende oppdrag. Derfor trenger vi soldater som har sin kritiske sans i behold og som kan ta selvstendige beslutninger ut fra situasjonen man er i.

Jeg vet at rekruttskolen har utviklet seg siden den gang, og at holdningen til vernepliktige og tjenestens innhold er annerledes nå. Resten av den normale førstegangstjenesten har jeg ingen erfaring fra, for den ble avtjent som journalist i Mannskapsavisa. Men det er også et eksempel på hvordan førstegangstjenesten kan gis et innhold som gjør den attraktiv og langt fra bortkastet – med tanke på den sivile løpebane den vil komme som et avbrett i.

Den allmenne verneplikten er viktig av flere grunner. Den er viktig for å skape et eierforhold til Forsvaret i befolkningen. Å forsvare vårt land er et felles ansvar. Øystein Sunde har en sang som heter «Folk til slikt» – men vi kan ikke ansette folk til slikt som å forsvare landet, det må vi gjøre som et kollektiv. Men den allmenne verneplikten er også viktig fordi den gir Forsvaret tilgang til de beste kandidatene og fordi Forsvaret blir en fortsettelse av den sosiale og kulturelle smeltedigel som norsk skole er. Det er med på å skape et fellesskap om den oppgaven som er den viktigste av alle om det blir alvor: å forsvare nasjonens territoriale integritet. At vi også har vervede avdelinger, endrer ikke dette grunnleggende prinsippet bak den allmenne verneplikten og førstegangstjenesten. Så er det viktig at førstegangstjenesten, som er det sentrale elementet i den allmenne verneplikten, blir meningsfull. Det er om lag 8 000 som fullfører førstegangstjenesten av et årskull på 30 000 mann. Når jentene fra i år av også innkalles til sesjon, vil en enda lavere andel av det samlede årskullet avtjene førstegangstjeneste. Når en mindre andel av ungdomskullene må påta seg denne plikten, er det derfor enda viktigere at den oppleves meningsfull og nyttig.

Forsvaret har vært gjennom en omfattende omstilling. I dette arbeidet er det også sett på innholdet i førstegangstjenesten. En egen arbeidsgruppe har foreslått en rekke tiltak som skal heve statusen på denne tjenesten. Statsråden viste til at flere tiltak er satt i gang, og til det gode samarbeidet med Tillitsmannsordningen, noe jeg er glad for. Jeg er enig i den rosen som Tillitsmannsordningen er blitt tildelt her, både fra statsråden og fra interpellanten. Jeg vil også vise til at Ombudsmannsnemnda i sin årsrapport peker på det positive som er gjort i forhold til lærlingordningen, og det initiativ som er tatt av forsvarsministerens forgjenger når det gjelder ytringsfrihet, trakassering og mobbing. Den gang jeg ble innkalt til rekruttskolen, var tvangsklipping av hår som var lengre enn foreskrevet – hvilket i hvert fall rammet alle Beatles-inspirerte hårsveiser – det store tema. Det ble opplevd som umyndiggjørende og demotiverende. Derfor er tiltak som gjør at den enkelte opplever å kunne

ivareta sin integritet, enten det er gjennom å beholde sin ytringsfrihet eller å slippe trakassering og mobbing, viktig for trivsel. Og trivsel er viktig for utbytte av tjenesten. Det er fortsatt mange statushevende tiltak som gjenstår, og som bør iverksettes så raskt som mulig, men som en naturlig del av den omstilling Forsvaret er gjennom.

Førstegangstjenesten må være slik at den ivaretar Forsvarets og samfunnets behov for velutdannede og motiverte soldater. Men den må også ivareta den enkelte vernepliktinges ulike behov gjennom disse tolv månedene – for opplæring, selvsagt, men også for fritid, muligheter for skoloring og for å delta på andre arenaer, slik vi gjør i det vanlige samfunnet. Det som må prioriteres, er det som er aller viktigst for å heve statusen på førstegangstjenesten, nemlig at selve opplæringen til den jobben den enkelte skal gjøre som soldat, er god og meningsfull, slik både interpellanten og statsråden understreket. Det er dette som virkelig gjør tjenesten engasjerende, at man lærer å beherske utstyret man skal benytte, forstår oppgaver og roller, og har muligheter til tilstrekkelig trening. Det er man i gang med. Jeg er sikker på at når omstillingen er avsluttet i løpet av de to kommende årene, vil også treningsnivået være der det bør og skal være.

Peter N. Myhre (FrP) [11:25:55]: Det er et særdeles viktig tema som interpellanten Eriksen Søreide tar opp i dag. Verneplikten er bærebjelken i vårt forsvar. De vernepliktige gir Forsvaret den folkelige forankringen som er så avgjørende i et åpent demokrati som vårt. Det er viktig at de vernepliktige er stolte av å tjenestegjøre, og at tjenesten gir kompetanse. Derved blir de gode ambassadører for vernepliktssystemet. For de vernepliktige er det viktig at de har status i samfunnet for øvrig. Verneplikten skal være et egnet virkemiddel for å skape trygghet for Norge og fred med våre naboland. Samtidig skal de vernepliktige ha en fordel av å ha avtjent sin verneplikt – altså det som i våre dager kalles en vinn-vinn-situasjon.

For oss som i likhet med foregående taler avtjente verneplikten på 1970-tallet, var det mye motivasjon i seg selv i det at Norge var utsatt for en konstant trussel fra Warszawapaktlandene, med Sovjetunionen i spissen. Sovjet utviklet verdens største militærbase på Kolahalvøya, bare noen få mil fra norsk territorium. Norge måtte forsvares, og det ga status å ha gjort sin plikt for fedrelandet. Vi som var ferdig på midten av 1970-tallet, opplevde at i et jobbintervju var alltid et av de første spørsmålene om man hadde avtjent verneplikten, og i så fall hva man hadde gjort. Hadde man et godt svar på det, var man allerede langt på vei.

Forsvarets rolle har endret seg, og da forsvarskomiteen i 2008 samlet ga Regjeringen beskjed om at komiteen forutsetter at Regjeringen viderefører arbeidet med å gjøre førstegangstjenesten mer attraktiv for de vernepliktige, var det ikke uten grunn. I dette ligger det selvsagt at førstegangstjenesten definitivt ikke er attraktiv nok, og at noe må gjøres. Statusheving for dem som avtjener verneplikt, har vært et tema lenge. Syversen-rapporten fra 2002 har vært et viktig bidrag. En del av tiltakene som fremkom i rapporten, er gjennomført, men mye gjenstår fremdeles. Det er

nå også nødvendig å se på andre og nye områder for statusheving. Samfunnet er i stadig utvikling, og Forsvaret må i større grad være flink til å fremstå som en attraktiv organisasjon for å sikre seg godt kvalifiserte og motiverte soldater. Et virkemiddel her er at de vernepliktige får mer enn en medalje når tjenesten er avsluttet, de må kunne benytte tjenesten som en referanse og som en viktig kvalifikasjon for å skape seg en karriere i det sivile samfunnet.

Sist, men ikke minst, de norske soldatene i utenlandsoperasjoner: Veteranenes status og deres mulighet til å benytte tjenesten som en referanse for karriere i det sivile er viktig for dem. I tillegg er dette et viktig signal til nye rekrutter. Derfor er det viktig å sikre veteranene gode rettigheter, oppfølging og støtte. Regjeringen har en viktig oppgave her, og det står mye igjen før vi kan si at denne oppgaven er utført. Dette kan komme til å koste litt. Framskrittspartiet er villig til å prioritere dette i budsjettssammenheng. Første anledning er statsbudsjettet for 2011, da får vi se hvilke partier som vil la handling følge ord.

Jonni Helge Solsvik (H) [11:29:29]: Igjen er verneplikten et tema, og igjen hører vi at verneplikten har den forankring i Stortinget som jeg har oppfattet at den alltid har hatt. Det som jeg synes denne interpellasjonen setter spørsmålsteget ved, er ikke hvorvidt verneplikten er vår hovedrekrutteringsmekanisme til Forsvaret også for framtiden, det er et spørsmål om hva som skal til, hva vi må gjøre for at verneplikten også skal bli det i framtiden og overleve.

Da synes jeg det er viktig å ta de signalene som Tillitsmannsordningen her budbringer gjennom interpellasjonen. De tiltakene som er beskrevet i interpellasjonen, og som for så vidt også statsråden har vært inne på, er selvfølgelig viktige tiltak for at ikke belastningen for den vernepliktige når han er inne og gjør sin plikt, skal bli for stor. Det har også selvfølgelig med status å gjøre.

Imidlertid vil jeg peke på det som kanskje er det viktigste for at verneplikten skal forbli meningsfylt og i fortsettelsen også bli vår hovedrekrutteringsmekanisme, nemlig at det under førstegangstjenesten er tilstrekkelige rammer til å øve, slik at de vernepliktige føler at de faktisk gjør en samfunnsnyttig oppgave, mens de blir utdannet til de soldatene vi trenger både hjemme og ute. I den sammenheng må vi vel være enige om at den øvelsesaktiviteten vi ser ute i Forsvarets avdelinger i dag, ikke er tilstrekkelig god nok. Der tror jeg hovedproblemet ligger i forhold til overlevelsessevnen, for å bruke et slikt uttrykk, for vår verneplikt.

Selvfølgelig er det slik at man skal fokusere på langtidsmeldingen som Stortinget har vedtatt, men jeg tror det er viktig, også i den sammenheng, at man sørger for at det er tilstrekkelige rammer, slik at soldatene får den utdanningen de trenger. Det tror jeg faktisk er enda viktigere enn de andre tiltakene som Tillitsmannsordningen peker på for å få en meningsfylt verneplikt.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:32:17]: Eg vil òg takke interpellanten for å ta opp eit viktig tema som Tillitsmannsordninga i Forsvaret og for å bidra til å setje ho i

fokus – Tillitsmannsordninga som eg sjølv i si tid gjorde eit knallhardt forsøk på å kome heilt til topps i.

I 1992, etter at eg var ferdig med rekruttskulen i det gode gamle intendanturet, som den gongen var på Gardermoen flystasjon, stilte eg til val for å verte hovudtillitsvald frå Hæren i TMO. Eg tapte etter ei knallhard kampvotering, der eg vagt minnest at min hovudbodskap var at dersom ein valde meg, ville det verte ei kraftig forbetring i alle ordningane for tillitsvalde, og langt betre mat i kantine rundt omkring i landet.

Eg vann ikkje, og brukte resten av førstegangstenesta til å sortere papir, arkivere post og gjere andre viktige oppgaver for forsvarsevna. Eg har likevel med meg den erfaringa at det ikkje var utruleg mykje betre før når det gjeld praktiseringa av verneplikta i Noreg. Snarare tvert imot trur eg vi kan slå fast at det er mogleg det var mykje betre på 1970-talet, men samanlikna med byrjinga av 1990-talet er det faktisk skjedd betydelege forbetringar på mange viktige område når det gjeld verneplikta i Noreg.

Det er mitt klare inntrykk at ein langt større del har ei meningsfylt teneste direkte knytt til dei oppgåvene som ligg i kjerneoppgåvene av forsvarsevna. Vi har fått sesjonsplikt for kvinner, noko som etter mitt syn er eit stort og viktig framsteg. Det er òg klart betre tilbod om kompetanseheving og utdanning i samband med verneplikta, ikkje minst formelt kompetansegivande utdanningstilbod i samband med tenesta. Det er òg slik i større og klarare grad no at Forsvaret sitt behov er styrande i samband med verneplikta. Det er likevel eit heilt klart behov for, som statsråden òg var inne på, å gå vidare langs det sporet og gjere forbetringar. Særleg på kort sikt vil eg seie det er tre problemstillingar som er viktige:

For det første må innhaldet i tenesta og treninga som vert tilboden våre vernepliktige mannskap, vere av topp kvalitet. Der er det framleis ein god del å gå på, som vi jobbar vidare med frå Regjeringa si side for å få til ytterlegare forbetringar i åra som kjem.

For det andre er det eit reelt behov for å ta ein diskusjon om godtgjering. Som eg skal kome inn på etterpå, har det òg noko med at verneplikta og måten ho vert praktisert på i dag, er noko heilt anna enn det var for nokre tiår sidan. Derfor må debatten om ulike typar godtgjering faktisk vere med vidare i åra som kjem.

Det tredje er at mitt klare inntrykk er at særleg når det gjeld formell kompetansegivande utdanning i samband med avtening av verneplikta, er det framleis betydelege moglegheiter for å gjere det betre og meir systematisk.

Dette gjeld dei neste åra, men det er òg klart at vi står overfor ein breiare debatt på lang sikt. Eg trur ikkje den debatten handlar om om vi skal ha verneplikt eller ikkje – eg er sterk tilhengar av verneplikta – men om kva type verneplikt vi skal ha, og korleis vi skal praktisere ho. Under den kalde krigen avtente drygt to tredelar av den manlege befolkninga i Noreg verneplikta. Ein kan seie at det var relativt vanleg, dei fleste menn hadde vore gjennom verneplikta. Til samanlikning vil eg nemne at i Finland var tala – så vidt eg veit – over 90 pst. av alle menn, så der var det ein betydeleg forskjell. I dag er det heilt andre tal vi snakkar om. Det er ikkje lenger slik at det å ha vore

gjennom førstegangstenesta betyr at ein gjer det det store fleirtalet av sin generasjon gjer.

Dette opnar ulike debattar. Det gjeld debatten om ei kjønnsnøytral verneplikt. Verneplikta vil ytterlegare verte forandra i den retninga, men den debatten kjem sjølv sagt til å kome i åra som kjem i endå større grad. Så gjeld det korleis vi skal velje ut den vernepliktige, og systemet for utveljing – ikkje minst systemet for vidare rekruttering til andre oppgaver i Forsvaret vil vere ein kontinuerleg debatt i åra som kjem. Eg trur òg debatten om vi skal utvide perspektivet for kva verneplikta er, kjem. I SV sitt program står det t.d. at vi gjerne vil greie ut spørsmålet om sivile fredsstyrkar, om dei kan vere eit tillegg utover den militære verneplikta. Tyskland har ei liknande statsstøtta ordning ved sidan av den ordinære militære verneplikta.

For å oppsummere: Verneplikta er svært viktig, vi må jobbe vidare med statushevande tiltak, godtgjering og kompetanse. Det vil kome større debattar om temaet òg i framtida.

Christina Nilsson Ramsøy (Sp) [11:37:32]: Senterpartiet er opptatt av at Norge skal ha et folkeforsvar som er basert på verneplikt, og at verneplikten skal utgjøre grunnstammen for videre tjeneste i Forsvaret. Dette er et svært viktig element for å kunne skape en gjensidig forståelse mellom Forsvaret og innbyggerne, og det er igjen med på å opprettholde forsvarsviljen og forsvarsevnen i folket. Derfor er jeg veldig glad for at vi her i dag får mulighet til å diskutere hvordan vi skal være med og styrke verneplikten.

Den allmenne verneplikten er med på å sikre at vi får godt motiverte og dyktige soldater. For at vi skal kunne sikre verneplikten legitimitet i folket, er det også viktig at de vernepliktige føler at førstegangstjenesten er en meningsfylt tjeneste.

Et viktig tiltak som skal på plass, er sesjonsplikt for kvinner. Dette vil bidra til at Forsvaret i enda større grad gjenspeiler samfunnet for øvrig. Og det at flere kvinner ser på Forsvaret som en mulig arbeidsplass i framtiden, vil bidra til å heve kvaliteten på Forsvaret og øke interessen og engasjementet til de vernepliktige. Regjeringen har sagt at man ønsker å jobbe for å øke antallet kvinner i Forsvaret, men har ennå ikke gått inn for allmenn verneplikt for kvinner. Personlig tror jeg dette er noe som vil komme på sikt. Kjønnsnøytral verneplikt vil være et veldig viktig element for å styrke vernepliktens legitimitet i folket.

Gjennomføringen av todelt sesjon vil også være med på å gi de vernepliktige bedre informasjon og større forutsigbarhet, som igjen vil kunne motvirke frafallet.

Andre viktige virkemidler kan være muligheten til å avlegge studiepoeng i tjenestetiden. Det er også gjort en jobb når det gjelder dette, som vil gi de vernepliktige et enda bedre tilbud, og som gjør at enda flere kan få med seg ekstra kompetanse etter endt førstegangstjeneste.

Diskusjonen rundt ønsket om bedre økonomiske ordninger har pågått over lang tid. Det har de siste årene vært prioritert en kvalitetsheving, og gjennomføringen av langtidspogrammet legger også føringer for hvordan midlene

skal prioriteres. Men i framtiden er det viktig at også de økonomiske ordningene blir løftet fram når man diskuterer hva som skal til for at vi skal kunne styrke verneplikten.

At vernepliktige brukes til postsortering og andre administrative oppgaver, vil fort gå ut over motivasjonen. Derfor er det også viktig at disse oppgavene primært blir gjort av andre. For at vi skal ha en verneplikt som også i framtiden står sterkt i folket, er det viktig at vi har en førstegangstjeneste med høy kvalitet, at de vernepliktige oppfatter tjenesten som verdifull og samfunnsnyttig, og at den tilfører dem noe som de ellers ikke ville ha fått med seg.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:40:52]: Lat meg først få lov å takke representanten Eriksen Søreide for at ho i interpellasjonen tek opp nettopp arbeidet med å heve statusen for dei som gjennomfører verneplikta.

I Kristeleg Folkeparti er me sterke tilhengjarar av verneplikta. Når fleire er inne i Forsvaret og fleire er kjende med oppgåvene Forsvaret har, og kan snakke om det til andre menneske dei møter, trur eg at det skaper mindre avstand mellom Forsvaret og folk flest. Sånn sett er verneplikta noko som sikrar god rekruttering, og ein sikrar at ungdom får lov til å gjennomføre ei samfunnsnyttig oppgåve.

Fleire har i debatten understreka at verneplikta er berejelken i Det norske forsvaret. Det er eg einig i. Men eg ønskjer, som fleire i debatten, å kommentere den utviklinga som har skjedd i Forsvaret når det gjeld talet på dei som avtener verneplikta. Frå at nesten alle var inne, er det no berre ein liten del av ungdomskulla som gjennomfører militær førstegangstjeneste. Innsatsen og tenesta deira blir på mange måtar ikkje høgt nok verdsett. Kristeleg Folkeparti er derfor eit av dei partia som er utolmodige i arbeidet for å gjere tenesta meir attraktiv og betre vilkåra.

På mange måtar er det eigentleg snakk om rettferd. For det er etter kvart berre ein liten del av årskulla som gjennomfører denne tenesta for samfunnet. Faktisk er det under ein tredjedel – ja, eigentleg er det vel nærmare ein fjerdedel – som gjennomfører tenesta. Og viss ein ser på jenter og gutar under eitt, er det under 15 pst. som gjennomfører militær førstegangstjeneste. Då er det viktig at innsatsen deira og det at dei bruker eitt år av livet på samfunnsnyttig teneste, blir skikkeleg verdsett. Og det er viktig at tenesta blir meningsfylt og attraktiv.

Representanten Solhjell var inne på at han hadde eit inntrykk av at talet på dei som får ei meir meningsfylt teneste i militæret, har gått opp. Det trur eg er heilt riktig. Men talet på dei som gjennomfører tenesta, er gått betydeleg ned. Så eg trur mykje heng saman med det. Framleis er det dessverre for mange som har teneste som ikkje er såkalla grøn.

Stortinget har, som interpellanten viste til, bedt Regjeringa om å gjennomføre tiltak for å heve statusen og betre godtgjeringa for dei som gjennomfører førstegangstjenesta. Eg synest at svaret frå statsråden viser at oppfølginga frå Regjeringa ikkje er god nok.

Som tidlegare hovudtillitsvald – det er jo mange som har snakka om førstegangstjenesta si her – ikkje på 1970-

talet og ikkje på 1990-talet, men for berre nokre få år sidan, på Kjevik, må eg til liks med fleire understreke rosen av Tillitsmannsordninga, som er utruleg viktig på dette feltet. Derfor har me hatt fleire møte, og for ikkje lenge sidan hadde Kristeleg Folkeparti eit møte med dei tillitsvalde. Dei sa at Regjeringa og Forsvaret har ein lang veg å gå for å heve statusen for verneplikta, spesielt med tanke på forskjellen mellom dei som blir kalla inn til teneste, og dei som ikkje blir kalla inn. Dei foreslår derfor ei rekkje tiltak som vil gjere tenesta meir meritterande og meir attraktiv.

Eg er einig med statsråden i at å heve attraktiviteten og auke statusen handlar om meir enn løn. Men det kan verke som om statsråden skyv det med løn framfor seg ut i tid. Det trur eg er risikabelt. For som eg har vore inne på, handlar det om rettferd. Eg var ikkje éin av tre, men kanskje éin av fire, i mitt kull som gjennomførte tenesta. Viss ein tek med alle, var eg éin av under 15 pst. som gjennomførte tenesta, og det var på mange måtar urettferdig. Derfor må me bli endå flinkare til å sikre at det ikkje kjennest urettferdig.

Men statusheving handlar også om auka kvalitet, og eg må seie at eg deler den bekymringa som interpellanten understrekar, over at det er mange som opplever at dei ikkje er godt nok rusta når dei kjem ut av førstegangstjenesta. Eg er bekymra over talet på øvingar som blir avlyste, og eg er bekymra over skytetrening som ikkje blir gjennomført som ho skal. Det er ein viktig del å ta tak i. Men eg trur òg at det som går på studiepoeng – det at ein sit igjen med noko etter at ein har avtent verneplikta – er viktig. Kanskje kan me klare å auke det til 30 studiepoeng, som om ein sit igjen med eitt semester. Men det handlar om kompetansetiltak, om betre informasjon om tenesta, om moglegheitene som er i Forsvaret – at ein legg vekt på endå betre leiing, endå betre haldningsbyggjande arbeid i Forsvaret.

Det er eit breitt register av tiltak som ventar på å bli gjennomført. Me har sett utviklinga i Sverige, og det at talet på dei som er inne, blir betydeleg redusert, og det at det manglar kvalitet på dei som gjennomfører tenesta, synest eg er bekymringsfullt. Eg er redd for at det vil skape følgjer for debatten som kjem til å kome framover.

Det har vore eit klart fleirtal, og det er eit klart fleirtal, på Stortinget for å behalde verneplikta, men det pålegg oss også ei forplikting til å følgje opp at dei som avtener førstegangstjenesta, får det betre enn det dei har i dag.

Laila Gustavsen (A) [11:46:12]: Takk til representanten Eriksen Søreide for å reise en viktig debatt i Stortinget. Takk også til Høyre som tar avstand fra sitt søsterparti i Sverige, og som er et av partiene som gjør at vi har en bred tilslutning om allmenn verneplikt i Norge.

Da jeg vokste opp på Ringerike, så jeg stadig grønnkledde, som regel unge menn, som gikk til marsjmerket rett forbi skolen jeg gikk på. Med tre militærleirer i området var det mange grønnkledde å se, noe som gjorde at vi snakket om Forsvaret og var bevisst på det i det miljøet som jeg vokste opp i. Den gangen hadde Forsvaret en helt annen struktur enn i dag, ikke minst fordi det Forsvaret vi

bygde opp etter annen verdenskrig, var basert på et helt annet sikkerhetspolitisk bilde.

Alle de tre militærleirene på Ringerike er i dag lagt ned, og Hæren har beveget seg derfra til stort sett Indre Østlandet og Indre Troms. Poenget mitt er at vi har gått fra en tid da Forsvaret var til stede med en eller annen type virksomhet i nær sagt alle landets kommuner på 1970-tallet, til at Forsvaret nå konsentrerer sin virksomhet til færre steder. Dette har det vært riktig å gjøre, og det har vært i tråd med det som har vært Forsvarets ønsker og Stortingets vedtak i forbindelse med langtidsplanene siden den gangen.

Samtidig mener jeg at omstruktureringen av Forsvaret forsterker behovet for allmenn verneplikt og forsterker behovet for at førstegangstjenesten har en høy status. Det er veldig viktig at folk i Norge har tillit til og kjennskap til Forsvaret. Det får de i hovedsak gjennom verneplikt, sesjon og førstegangstjeneste.

Det er bred oppslutning om Forsvaret og verneplikten i Norge. Ifølge Folk og Forsvars meningsmåling fra 2008 mener 90 pst. av befolkningen at Norge bør ha et militært forsvar i den nåværende situasjon. I den samme målingen sier 83 pst. at vi bør beholde verneplikten i Norge. Dette er en forankring i det norske folk som Forsvaret har behov for.

De vernepliktige er også jevnt over fornøyd med Forsvaret og sin egen tjeneste. Hvis man går til vernepliktsundersøkelsen fra 2007, framgår det der at ca. 70 pst. har et ganske positivt inntrykk eller et meget positivt inntrykk av Forsvaret.

På markedsføringspråket er det noe som kalles for positiv vareprat. Det betyr at man snakker positivt til noen man har vært i kontakt med, om noe man har kjøpt. Den positive varepraten er også Forsvaret helt avhengig av å ha, det at vi snakker positivt om Forsvaret når vi snakker med andre, og det at andre også utenfor denne sal gjør det.

Det er gjennomført en god del tiltak for å heve statusen til førstegangstjenesten, og flere er på vei, og statsråden redegjorde godt for disse. Men jeg har lyst til å utdype et par temaer. Først litt om sesjon. Flere har vært inne på at det nå er obligatorisk sesjon for begge kjønn. Aller først skal ungdommene gjennom det som er en nettbasert spørreundersøkelse om utdanning, helse og motivasjon. Ut fra dette kaller Forsvaret inn ca. 25 000 til sesjon del 2 når den blir fullt innrullert i 2011. Det er et personlig oppmøte på et av Forsvarets sesjonssenter. Man har altså sentralisert det til en del steder hvor man gjennomfører sesjonen – en viktig kvalitetsheving. Etter dette skal igjen 10 000 velges til å avtjene førstegangstjeneste det neste året. Den nye sesjonsordningen vil bidra til at forhåpentligvis flere kvinner kommer inn i Forsvaret, at en kan gi en bedre og tettere personlig oppfølging, og at folk er bedre forberedt på hva som venter en i tjenesten.

Så har jeg lyst til å si litt om noe som ikke er en del av vernepliktsdiskusjonen, men som jeg synes kompletterer en del av bildet. På Internett i går kunne jeg lese at for første gang på mange år kan Forsvaret klare å fylle alle lærlingplassene innenfor maritime fag. Det som kalles for Prosjekt til fordypning, er bakgrunnen for den økte søkermassen. 65 av 115 elever som har vært utplassert i Sjøfor-

svaret, har fått lærlingkontrakt. Antall søkere til maritime fag er tredoblet, og søkerne kommer nesten utelukkende fra skoler som har hatt elever på utplassering. Denne utplasseringen er et enormt rekrutteringspotensial for Forsvaret. Gjennom kombinasjonen en god førstegangstjeneste, en god sesjon, høyere kvalitet og høyere status på verneplikt og førstegangstjeneste og en lærlingordning som også markedsfører seg og viser seg å være en svært god ordning, kan Forsvaret få viktig og god kompetanse i alle deler av organisasjonen. Jeg mener at Prosjekt til fordypning bør gi inspirasjon også til andre deler av Forsvaret for å kunne utvikle Forsvaret som en hel organisasjon.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [11:51:32]: Først vil jeg takke alle som har deltatt i debatten. Det er bra at det er mye positiv oppmerksomhet og stort engasjement rundt spørsmålet om verneplikt og innholdet i førstegangstjenesten.

Jeg vil si som min gode partikollega Jonni Solsvik sa: Spørsmålet er hvordan verneplikten skal overleve i framtida. Den ordningen vi har i dag, som vi alle er enige om at vi skal ha, er avhengig av utvikling for å overleve – et godt, konservativt standpunkt.

For å ta spørsmålene fra representanten Gustavsen på strak arm vil jeg si at det er et lite hardtslående argument å vise til Sverige nettopp i konteksten hvem som fjerner verneplikten. I Sverige er det slik at verneplikten kommer til å bestå, men den endres. For det første innlemmes kvinner i verneplikten, altså plikten til under gitte forutsetninger å forsvare sitt land, men den militære førstegangstjenesten gjøres frivillig. Hvis man først skal være på jakt etter hvem som har fjernet verneplikt rundt om i verden, kan man bemerke at det var den sosialistiske presidenten Mitterrand som fjernet verneplikten i Frankrike.

Så vil jeg videre si litt om noen av de momentene som har kommet opp. Jeg mener det er to ting som ser ut til å avtegne seg som det aller viktigste. Det ene er at skal man bedre innholdet i førstegangstjenesten, handler det om en rekke forskjellige tiltak. Det handler om de økonomiske rammene, men det handler vel så mye om innholdet. Hva gjør man når man er i førstegangstjenesten, som forbereder på oppdraget man skal utføre, og som motiverer for videre karriere i Forsvaret?

Det at man i lang tid nå har opplevd kutt i antall øvingsdøgn og øvelser i Hæren, er demotiverende. Det rammer både offiserer, befal og soldater – det rammer alle. Det er en situasjon man er nødt til å få gjort noe med, både for å sikre Forsvarets operative evne totalt sett og ikke minst for å sikre at førstegangstjenesten blir relevant, og at den er realistisk med tanke på de oppdragene man skal utføre. Jeg tror også det handler om enkle ting som kan gjennomføres raskt. Jeg nevnte noen av dem i mitt hovedinnlegg. Ett eksempel er distinksjoner, som er en enkel ting å gjøre, men som betyr mye. Jeg ber statsråden om å tenke nøye igjennom om det også er noe man kan gjøre nokså umiddelbart, og som ikke koster store penger. Så skal vi være mer enn villig til å ta diskusjonene når den tid kommer, om hvordan man kan bedre de økonomiske vilkårene for dem som er inne til førstegangstjeneste. Der har Høyre

vært opptatt av å gjøre noe og få ting på plass, men det er viktig at vi også diskuterer det som ikke nødvendigvis koster så mye penger, og som kan gjøres fort, men som kan ha stor effekt.

Statsråd Grete Faremo [11:54:50]: Jeg vil igjen få takke interpellanten og takke for debatten. Jeg har flittig notert innspill som har kommet underveis, og merker meg med glede hvordan interpellanten nå også avslutningsvis påpeker at det å bygge status og omdømme rundt førstegangstjenesten handler vel så mye om innhold i avveiningen mellom hvor mye vekt man skal legge på økonomi for den enkelte, og andre ting.

Disse tingene henger sammen. Og de tilbakemeldingene som kommer også fra soldatene selv, viser at det er bred enighet om at innhold er viktig. Fornøyde soldater er det som over tid bygger det beste omdømmet og høyner statusen, som sagt.

Jeg vil også videreføre det gode samarbeidet med Til-litsmannsordningen. Og om det er tiltak som i fortsettelsen raskt kan gjennomføres, er jeg selvsagt innstilt på å vurde-re det. Det er allerede tatt flere gode grep siden langtids-

planen ble behandlet. Vi skal selvsagt prøve å videreføre det.

Jeg tror, som interpellanten, at det er viktig hele tiden å fokusere på hvordan vi kan videreutvikle og styrke førstegangstjenesten. Det er det som over tid både bygger styrke rundt verneplikten og bred enighet om den, om vi klarer å skape et godt innhold i førstegangstjenesten.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Det foreligger ikke noe voteringstema i sakene nr. 1 og 2.

Sak nr. 3 [11:57:12]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.58.
